

**Конституційний Суд України**  
01033, м. Київ, вул. Жилианська, 14

**Суб'єкт права на конституційне подання:**  
49 народних депутатів України

**Уповноважений представник суб'єкта права на конституційне подання за дорученням:**  
**Власенко Сергій Володимирович,**  
народний депутат України  
(посвідчення №170),  
вул. Садова, 3а, кім. 514, м. Київ, 01008,

## **КОНСТИТУЦІЙНЕ ПОДАННЯ**

**щодо відповідності Конституції України (конституційності)  
Указів Президента України від 29 грудня 2020 року № 607/2020,  
від 26 лютого 2021 року № 79/2021 та від 27 березня 2021 року № 124/2021**

Відповідно до пункту 1 частини першої, частини другої статті 150 Конституції України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР (*Відомості Верховної Ради України, 1996 р., № 30, ст. 141*) (далі – Конституція України; Основний Закон України), статей 51, 52 Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136-VIII (*Відомості Верховної Ради України, 2017р., № 35, стор. 6, ст. 376*) (далі – Закон України «Про Конституційний Суд України») суб'єкт права на конституційне подання – 49 народних депутатів України звертаються до Конституційного Суду України з письмовим клопотанням:

визнати такими, що не відповідають статті 1, частині другій статті 6, частинам першій, другій статті 8, частині другій статті 19, частинам першій, третій статті 106, частині другій статті 147, частинам першій, другій статті 149, статті 149-1 Конституції України, Укази Президента України:

від 29 грудня 2020 року № 607/2020 «Про відсторонення від посади судді Конституційного Суду України» (*Офіційний вісник України, 2020 р., № 26, стор. 3, стаття 1188*) (далі – Указ № 607/2020);

від 26 лютого 2021 року № 79/2021 «Про відсторонення від посади судді Конституційного Суду України» (*Офіційний вісник України, 2021 р., № 19, стор. 32, стаття 736, код акта 103250/2021*) (далі – Указ № 79/2021);

від 27 березня 2021 року № 124/2021 «Про деякі питання забезпечення національної безпеки України» (*Урядовий кур'єр, 2021, 30.03.2021, № 60*) (далі – Указ № 124/2021).

Так, Президент України Указом № 607/2020 відсторонив Тупицького Олександра Миколайовича від посади судді Конституційного Суду України

строком на два місяці, а Указом № 79/2021 – ще на один місяць, починаючи з 28 лютого 2021 року.

Крім того, Указом № 124/2021 було скасовано Указ Президента України від 14 травня 2013 року № 256/2013 «Про призначення О.Тупицького суддею Конституційного Суду України» (*Офіційний вісник України, 2013 р., № 13, стор. 18, стаття 447*) та Указ Президента України від 17 вересня 2013 року № 513/2013 «Про призначення О. Касмініна суддею Конституційного Суду України» (*Офіційний вісник України, 2013 р., № 24, стор. 13, стаття 787*).

Як зазначено в Указі № 124/2021 він прийнятий відповідно до частини другої статті 102, пунктів 1, 17 частини першої, частини третьої статті 106 Конституції України, статей 3 і 13 Закону України «Про національну безпеку України» *«з метою гарантування додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина, забезпечення державної незалежності і національної безпеки, керуючись національними інтересами України, відповідно до Закону України «Про національну безпеку України», згідно з яким демократичний конституційний лад є одним із фундаментальних національних інтересів України, а також беручи до уваги Заяву Верховної Ради України у зв'язку з сьомою річницею початку Євромайдану та подій Революції Гідності, затверджену Постановою Верховної Ради України від 17 лютого 2021 року № 1240-IX, в якій підкреслено, що узурпація влади у 2010 – 2014 роках Віктором Януковичем призвела до підриву основ національної безпеки і оборони України, порушення прав і свобод людини, зважаючи на те, що окремі судді Конституційного Суду України, призначені Віктором Януковичем, продовжуючи виконувати свої повноваження, створюють загрозу державній незалежності та національній безпеці України, що порушує Конституцію України, права і свободи людини і громадянина».*

Слід підкреслити, що попри те, що Конституційному Суду України не завжди вистачало незалежності, Суд подекуди здавався інструментом у боротьбі українських політиків за владу, а його окремі рішення викликали обґрунтовані сумніви у їх законності та піддавалися критиці з боку представників Європейської Комісії «За демократію через право» (Венеційською Комісією), обраний Президентом України спосіб вирішення політико-правової кризи, яка виникла останнім часом, спотворює самі основи правового регулювання суспільних відносин, притаманних демократичній державі, – конституційні принципи поділу державної влади на законодавчу, виконавчу і судову та верховенства права.

У підписантів цього конституційного подання та і у суспільства в цілому є чимало питань до наслідків політики Віктора Януковича та сформованого ним злочинного режиму, у тому числі й до призначених ним суддів Конституційного Суду України. Проте, єдиний можливий механізм припинення повноважень судді Конституційного Суду України або звільнення його з посади визначений Конституцією України. Будь-які ж інші публічно-владні рішення призводять до порушення суддівських гарантій, і точно не сприяють розбудові демократичної, правової держави.

Крім того, усунення суддів Конституційного Суду України в неконституційний спосіб може створити небезпечний прецедент, відповідно до якого будь-яких осіб, в тому числі й інших суддів єдиного органу конституційного контролю, призначених попередніми Президентами України, можна у такий спосіб та поза межами правових підстав «відсторонити» від виконання ними повноважень або навіть «звільнити».

Відтак Укази № 607/2020, № 79/2021, № 124/2021 є не лише антиконституційними, а й юридично-шкідливими для подальшого існування правової системи України, перетворюючи державний устрій в неправовий і недемократичний.

Так, аналіз Указів Президента України, що є предметом конституційного контролю, обумовлюють висновок про те, що їх зміст і сутність, на переконання суб'єкта конституційного подання, не відповідають Конституції України.

На обґрунтування тверджень щодо неконституційності зазначаємо.

1. Україна відповідно до статті 1 Конституції України є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава.

За Основним Законом України носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ; народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування; право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами (частини друга, третя статті 5).

Важливою функцією Конституції України є обмеження державної влади як похідної вторинної від установчої влади народу. Закріплення в Основному Законі України положення, згідно з яким народ здійснює владу через органи державної влади, означає, що лише народ у Конституції України може визначити, які органи державної влади і з яким обсягом компетенції він уповноважує на здійснення влади від його імені.

Конституція України містить низку фундаментальних щодо здійснення державної влади положень, за якими: права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (частина друга статті 3); ніхто не може узурпувати державну владу (частина четверта статті 5); державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову; органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією України межах і відповідно до законів України (стаття 6); в Україні визнається і діє принцип верховенства права; Конституція України має найвищу юридичну силу; закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй; норми Конституції України є нормами прямої дії (стаття 8); органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи

зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 19).

Названі конституційні приписи, перебуваючи у системному взаємозв'язку, відображають фундаментальне положення конституціоналізму щодо необхідності обмеження державної влади з метою забезпечення прав і свобод людини та зобов'язують наділених державною владою суб'єктів діяти виключно відповідно до установлених Конституцією України цілей їх утворення.

Одним із основних принципів конституційного ладу України є побудова і реалізація державної влади на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу і судову. Вказаний принцип нормативно втілено в положеннях статті 6 Конституції України, відповідно до частини другої якої органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією межах і відповідно до законів України. Даний конституційний імператив системно розвинуто в положеннях іншої норми Основного Закону України – частини другої статті 19, згідно з якими органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Метою функціонального поділу державної влади на законодавчу, виконавчу та судову є, зокрема, розмежування повноважень між різними органами державної влади, що означає самостійне виконання кожним із них своїх функцій та здійснення повноважень відповідно до Конституції та законів України (абзац другий підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 8 липня 2016 року № 5-рп/2016 у справі № 1-27/2016 (*Офіційний вісник України, 2016 р., № 57, стор. 80, ст. 1979, код акта 82548/2016*)).

Конституційний Суд України також зазначав, що поділ державної влади відображає функціональну визначеність кожного з державних органів, передбачає не тільки розмежування їх повноважень, а й їх взаємодію, систему взаємних стримувань та противаг, які мають на меті забезпечення їх співробітництва як єдиної державної влади; крім того, забезпечення реалізації принципу поділу влади є запорукою єдності державної влади, важливою передумовою стабільності, підтримання громадського миру і злагоди в державі (абзаци другий, четвертий підпункту 4.1 пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 1 квітня 2008 року № 4-рп/2008 в справі № 1-8/2008 (*Офіційний вісник України, 2008 р., № 28, стор. 150, стаття 904, код акта 42775/2008*)).

У Висновку від 16 грудня 2019 року № 7-в/2019 в справі № 2-249/2019(5581/19) (*Офіційний вісник України, 2020 р., № 4, том 2, стор. 462, стаття 226, код акта 97561/2020*) Конституційний Суд України наголосив на фундаментальному значенні положень статті 6 Конституції України для забезпечення існування правової держави та ефективної системи захисту й гарантування конституційних прав і свобод людини і громадянина. Конституційний Суд України також зазначив, що телеологічний аналіз норм

Конституції України свідчить про те, що поділ влади є основним засобом та неодмінною умовою запобігання концентрації влади, а отже, є інструментом проти зловживань нею задля адекватної реалізації прав і свобод людини і громадянина.

Таким чином, зазначені засади Конституції України забезпечують збалансованість конституційних повноважень органів державної влади, відповідність цих повноважень визначеним Основним Законом України засадам конституційного ладу та формі державного правління в Україні. Крім того, конституційна формула стримувань і противаг унеможливорює конкуренцію компетенцій державних органів, наділення їх невластивими повноваженнями та, як наслідок, концентрацію (або перебирання ними) владних повноважень в одного чи кількох суб'єктів державної влади.

Загальні засади поділу влади, проголошені у статті 6 Конституції України, реалізуються і конкретизуються в її нормах, які визначають статус і компетенцію Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України та судів.

При цьому аналіз норм Конституції дає підстави зробити висновок, що Президент України в механізмі поділу влади займає одне з ключових положень. На це насамперед вказує зміст статті 102 Конституції України, яка визначає Президента «гарантом ... додержання Конституції».

Конституційний Суд України неодноразово вказував у своїх рішеннях, що повноваження Президента України та Верховної Ради України визначаються виключно Основним Законом України і не можуть бути розширені законом або іншим нормативно-правовим актом.

Так, у Рішенні від 7 квітня 2004 року № 9-рп/2004 у справі № 1-15/2004 (*Офіційний вісник України, 2004 р., № 16, стор. 163, стаття 1122, код акта 28537/2004*) зазначено, що повноваження Президента України, як і повноваження Верховної Ради України, визначаються Конституцією України; у Рішенні від 25 грудня 2003 року № 22-рп/2003 у справі № 1-46/2003 (*Офіційний вісник України, 2003 р., № 52, том 1, стор. 327, стаття 2830, код акта 27343/2003*) – що повноваження Президента України закріплені лише на конституційному рівні; у Рішенні від 10 квітня 2003 року № 7-рп/2003 у справі № 1-14/2003 (*Офіційний вісник України, 2003 р., № 17, стор. 131, стаття 789, код акта 24979/2003*) – що повноваження Президента України вичерпно визначені Конституцією України, а це унеможливорює прийняття законів, які встановлювали б інші його повноваження (права та обов'язки). Цієї юридичної позиції Конституційний Суд України системно та послідовно дотримується у багатьох інших своїх рішеннях.

Президент України на основі та на виконання Конституції і законів України видає укази і розпорядження, які є обов'язковими до виконання на території України (частина третя статті 106 Конституції України).

Водночас, як зазначив Конституційний Суд України у Рішенні від 5 жовтня 2005 року № 7-рп/2005 у справі № 1-15/2005 (*Офіційний вісник України, 2005 р., № 42, стор. 88, стаття 2661, код акта 34073/2005*), Глава

держави може видавати зазначені акти в межах своїх конституційних повноважень, не втручаючись у компетенцію інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування.

**Отже, Президент України має право видавати акти виключно в межах своїх повноважень, визначених Конституцією України.**

2. У правовій системі нашої держави особливе місце займає Конституція України, що обумовлює необхідність її особливого захисту від будь-яких намагань порушити або обійти її нормативні приписи.

Відповідно до частини першої статті 147 Конституції України Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність Конституції України законів України та у передбачених цією Конституцією випадках інших актів, здійснює офіційне тлумачення Конституції України, а також інші повноваження відповідно до цієї Конституції.

Таким чином, Конституційний Суд виступає єдиним органом конституційного нагляду і контролю в нашій країні.

Частиною другою статті 147 Основного Закону України визначено, що діяльність Конституційного Суду України ґрунтується на принципах верховенства права, незалежності, колегіальності, гласності, обґрунтованості та обов'язковості ухвалених ним рішень і висновків.

Незалежність і недоторканність судді Конституційного Суду України гарантуються Конституцією і законами України. Вплив на суддів Конституційного Суду України у будь-який спосіб забороняється (частини перша, друга статті 149 Конституції України).

Конституційний Суд України у Рішенні від 2 грудня 2019 року № 11-р/2019 у справі № 1-182/2019(4165/19) (*Офіційний вісник України, 2019 р., № 100, стор. 164, стаття 3385, код акта 97268/2019*) зазначив, що принцип незалежності Конституційного Суду України полягає у самостійному та без будь-якого стороннього впливу здійсненні органом конституційної юрисдикції своїх повноважень та нерозривно пов'язаний з конституційно-правовими гарантіями незалежності суддів Конституційного Суду України (абзац перший підпункту 2.4 пункту 2 мотивувальної частини).

Стаття 149 Основного Закону України визначає, що незалежність і недоторканність судді Конституційного Суду України гарантуються Конституцією і законами України (частина перша); вплив на суддю Конституційного Суду України у будь-який спосіб забороняється (частина друга); суддю Конституційного Суду України не може бути притягнуто до відповідальності за голосування у зв'язку з ухваленням Конституційним Судом України рішень та надання ним висновків, за винятком вчинення злочину або дисциплінарного проступку (частина четверта); держава забезпечує особисту безпеку судді Конституційного Суду України та членів його сім'ї (частина п'ята).

Незалежність суддів Конституційного Суду України також забезпечується особливим порядком їх призначення на посади, звільнення з посад та припинення повноважень. Без згоди Конституційного Суду України

суддю Конституційного Суду України не може бути затримано або утримувано під вартою чи арештом до винесення обвинувального вироку судом, за винятком затримання судді під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину (частина третя статті 149 Конституції України). Рішення про звільнення з посади судді Конституційного Суду України Конституційний Суд України ухвалює щонайменше двома третинами від його конституційного складу (частина третя статті 149-1 Конституції України).

Конституційний Суд України, аналізуючи положення частини восьмої статті 148, частини третьої статті 149, частини третьої статті 149-1 Основного Закону України у взаємозв'язку з положеннями частини другої статті 147 Конституції України, згідно з якими одним з принципів діяльності Конституційного Суду України є обов'язковість ухвалених ним рішень і висновків, висловив правову позицію, згідно з якою рішення, ухвалені Конституційним Судом України у межах виключних конституційних повноважень, є обов'язковими для усіх органів публічної влади, їх посадових осіб. Конституція України не наділяє будь-який інший орган публічної влади повноваженнями щодо обрання Голови Конституційного Суду України, позбавлення судді Конституційного Суду України недоторканності та звільнення його з посади, а також не встановлює можливості делегувати повноваження іншим органам публічної влади. Отже, обрання Голови Конституційного Суду України, надання згоди на затримання судді Конституційного Суду України або утримування під вартою чи арештом до винесення обвинувального вироку судом, звільнення з посади судді Конституційного Суду України з підстав, передбачених частиною другою статті 149-1 Конституції України, належить до повноважень Конституційного Суду України як єдиного уповноваженого Основним Законом України органу на прийняття рішень із зазначених питань (пункт 2.4 Рішення Конституційного Суду України від 2 грудня 2019 року № 11-р/2019 у справі № 1-182/2019 (4165/19) (*Офіційний вісник України, 2019 р., № 100, стор. 164, стаття 3385, код акта 97268/2019*)).

У терміновому спільному висновку Венеційської комісії та Генерального директорату з прав людини та верховенства права (DGI) Ради Європи щодо законодавчої ситуації навколо антикорупційних механізмів щодо Рішення № 13-р/2020 Конституційного Суду України від 9 грудня 2020 року № 1012/2020 зазначено, що «31 жовтня 2020 року Президент Венеціанської комісії та Президент GRECO написали спільного листа спікеру Верховної Ради.<sup>12</sup> У цьому листі вони наголосили... на ролі Конституційного Суду як стража Конституції. Цей лист повністю відображає позицію Венеціанської комісії». «Нехтування рішенням Конституційного Суду рівносильно нехтуванню Конституцією та установчою владою, яка закріпила компетенцію Конституційного Суду та забезпечила його вищість».

Венеціанська комісія погоджується з тим, що судова незалежність є основоположним принципом будь-якого правового порядку, що заснований на верховенстві права. Головне питання – як організувати систему суддівського

врядування так, щоб зменшити або навіть повністю зняти ризик зовнішнього втручання в самостійне прийняття рішень суддями.

З огляду на викладене **реалізація конституційно-правових гарантій незалежності і недоторканності суддів Конституційного Суду України зумовлюється особливим конституційним статусом Конституційного Суду України, юридичною природою його рішень, а також надзвичайною важливістю покладених на нього функцій та завдань, пов'язаних із забезпеченням верховенства Конституції України.**

**3. Укази № 607/2020, № 79/2021, № 124/2021 видані Президентом України не на основі Конституції України та не відповідають їй.**

Так, Конституція України не наділяє Президента України правом «відсторонення від посади судді Конституційного Суду України».

Більше того, Конституція України взагалі не передбачає можливості відсторонення судді Конституційного Суду України від посади, а встановлює лише підстави та порядок звільнення судді Конституційного Суду України з посади, припинення його повноважень, затримання його або утримання під вартою чи арештом (статті 149, 149-1 Конституції України).

Відтак, Президент України, видавши Укази № 607/2020 та № 79/2021, вийшов за межі своїх конституційних повноважень та застосував до судді Конституційного Суду України захід забезпечення кримінального провадження, який відповідно до Конституції України не може бути застосовано до судді Конституційного Суду України.

Крім того, варто врахувати, що до складу Конституційного Суду України входять вісімнадцять суддів Конституційного Суду України. Президент України, Верховна Рада України та з'їзд суддів України призначають по шість суддів Конституційного Суду України (частини перша та друга статті 148 Конституції України).

За Конституцією України усі судді Конституційного Суду України мають єдиний правовий статус, що передбачає однакові для усіх суддів Конституційного Суду України гарантії незалежності та недоторканності. Зокрема, це стосується підстав та порядку набуття повноважень, звільнення з посади, припинення повноважень, заходів забезпечення особистої безпеки тощо (статті 148, 149, 149-1 Конституції України). Вони є однаковими для усіх суддів Конституційного Суду України незалежно від суб'єктів їх призначення.

Наділення одного з таких суб'єктів призначення (у даному випадку – Президента України) правом «відсторонення судді Конституційного Суду України від посади» та відсутність такого права у двох інших суб'єктів призначення (Верховної Ради України та з'їзду суддів України) означало б грубе порушення єдиного для усіх суддів Конституційного Суду України конституційно-правового статусу.

Стосовно скасування Указом № 124/2021 актів Глави держави щодо призначення на посаду суддів Конституційного Суду України О.Тупицького та О.Касмініна суддею Конституційного Суду України варто зазначити таке.

Згідно з пунктом 22 частини першої статті 106 Основного Закону України Президент України призначає на посаду третину складу Конституційного Суду України.

Таким чином, діючи в межах повноважень, визначених Конституцією України, Президент України реалізує надані йому повноваження щодо формування складу Конституційного Суду України шляхом видання відповідних Указів про призначення на посаду суддів.

Іншого способу реалізації конституційних повноважень, пов'язаних з формуванням складу Конституційного Суду України як конституційного, колегіального органу, в тому числі шляхом скасування актів з кадрових питань, зокрема, про призначення, Основним Законом України не передбачено.

Крім того, Конституція України (стаття 149) встановлює гарантії незалежності та недоторканності суддів Конституційного Суду України, зокрема, це стосується підстав та порядку як набуття ними повноважень, так і звільнення їх з посади, припинення ними повноважень. Вплив на суддю Конституційного Суду України у будь-який спосіб забороняється (статті 148, 149, 149-1 Конституції України).

Так, стаття 149-1 Основного Закону України визначає підстави припинення повноважень судді Конституційного Суду та підстави для їх звільнення з посади.

При цьому частина друга вказаної статті визначає, що суб'єктом, повноважним приймати рішення про звільнення з посади судді Конституційного Суду України за умови наявності визначених Конституцією України підстав, є сам Конституційний Суд України (відповідне рішення приймається щонайменше двома третинами від конституційного складу Суду).

Разом з тим, аргументуючи підстави скасування Указів Президента України про призначення суддів Конституційного Суду України Тупицького О.М. та Касмініна О. В., Президент України Зеленський В.О. мав на меті фактичне припинення їх повноважень як суддів, керуючись тим, «що окремі судді Конституційного Суду України, призначені Віктором Януковичем, продовжуючи виконувати свої повноваження, створюють загрозу державній незалежності та національній безпеці України, що порушує Конституцію України, права і свободи людини і громадянина...».

Представник Президента України в Конституційному Суді України Ф. Веніславський зазначив, що *«ці двоє суддів Конституційного Суду України втратили статус судді, тобто вони вже не мають взагалі ніяких повноважень, вони є звичайними громадянами України»* (<https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3216510-tupickij-i-kasminin-vtratil-status-suddi-i-dovicne-zabezpecenna-venislavskij.html>).

Проте варто врахувати, що підставою для припинення повноважень судді Конституційного Суду України саме в контексті вчинення ним злочину може

бути виключно обвинувальний вирок щодо нього, який набрав законної сили (пункт 5 частини першої статті 149-1 Конституції України).

Вказаний висновок також узгоджується із закріпленою у Конституції України презумпцією невинуватості, згідно з якою (частини перша, друга статті 62 Основного Закону України) особа вважається невинуватою у вчиненні злочину доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину.

Відтак Президент України, фактично порушуючи фундаментальний конституційний принцип презумпції невинуватості, свавільно та на власний розсуд поставив під сумнів можливість виконувати свої повноваження О. Тупицьким та О. Касмінінім, а також у неконституційний спосіб з перевищенням своїх повноважень скасував укази про їх призначення, чим порушив гарантії діяльності єдиного органу конституційної юрисдикції – Конституційного Суду України.

Також наголошуємо, що Конституційний Суд України у Рішенні від 23 червня 1997 року № 2-зп у справі № 3/35-313 (*Офіційний вісник України, 1997 р., № 27, стор. 155, код акта 1778/1997*), розмежовуючи правові акти на нормативні і ненормативні, охарактеризував останні як такі, які за своєю природою, на відміну від нормативних, встановлюють не загальні правила поведінки, а конкретні приписи, звернені до окремого індивіда чи юридичної особи, застосовуються одноразово й після реалізації вичерпують свою дію.

Також Конституційний Суд України у Рішенні від 16 квітня 2009 року №7-рп/2009 у справі № 1-9/2009 (*Офіційний вісник України, 2009 р., № 32, стор. 77, стаття 1084, код акта 46467/2009*) зазначив, що ненормативні правові акти органу місцевого самоврядування є актами одноразового застосування, вичерпують свою дію фактом їхнього виконання, тому вони не можуть бути скасовані чи змінені органом місцевого самоврядування після їх виконання.

До такого висновку Конституційний Суд України дійшов, виходячи з того, що «в Конституції України закріплено принцип, за яким права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, яка відповідає перед людиною за свою діяльність (стаття 3)... органи місцевого самоврядування не можуть скасовувати свої попередні рішення, вносити до них зміни, якщо відповідно до приписів цих рішень виникли правовідносини, пов'язані з реалізацією певних суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів, і суб'єкти цих правовідносин заперечують проти їх зміни чи припинення. Це є «гарантією стабільності суспільних відносин» ..., породжуючи у громадян впевненість у тому, що їхнє існуюче становище не буде погіршене прийняттям більш пізнього рішення».

Зазначене Рішення Конституційного Суду України хоч і ухвалене стосовно актів органів місцевого самоврядування, однак містить загальні підходи щодо неможливості скасування актів ненормативного характеру, які можуть бути застосовані під час вирішення спорів у подібних

правовідносинах щодо актів індивідуальної дії (*правова позиція Верховного Суду, викладена у рішенні від 19 грудня 2019 року в справі № П/9901/286/19*).

З огляду на викладене Укази Президента України про призначення суддів Конституційного Суду України за своїм змістом та суттю є актами індивідуальної дії, а відтак вичерпують свою дію фактом їх виконання, тобто після складання судьями присяги та набуття ними повноважень.

15 травня 2013 року та 19 вересня 2013 року відповідно О. Тупицький та О. Касмінін склали присягу судді Конституційного Суду України, а відтак набули своїх повноважень.

Станом на час скасування Указів Президента України про призначення О. Тупицького та О. Касмініна судьями Конституційного Суду України зазначені акти індивідуальної дії було виконано і вони вичерпали свою дію відразу після їх реалізації, що також виключає можливість їх подальшого скасування.

Питання наявності у Президента України повноважень скасовувати Укази щодо кадрових призначень виникали і в судовій практиці судів загальної юрисдикції.

Так, у справі № 5/573 (2а-13995/08) про скасування Указу Президента України від 3 квітня 2008 року № 297/2008 «Про скасування Указу Президента України від 25 березня 2004 року №368» суди дійшли наступних висновків (постанова Окружного адміністративного суду м. Києва від 24.02.2009р., постанова Київського апеляційного адміністративного суду від 24.06.2009р., ухвала Вищого адміністративного суду України від 27.01.2010р., постанова Верховного Суду України від 15.06.2010р.):

«...Конституцією України та спеціальною нормою права, а саме Законом України «Про Конституційний Суд України», не передбачено повноважень Президента України щодо видання Указу про скасування Указу про призначення суддів Конституційного Суду України. Таким чином, відповідач видав Указ № 297/2008 від 3 квітня 2008 року поза межами повноважень, визначених Конституцією та законами України...».

За таких обставин, скасувавши укази про призначення вказаних суддів Конституційного Суду України на посади, Президент України діяв поза межами повноважень, визначених Основним Законом України.

З огляду на зазначене, з конституційно-правової точки зору Укази № 607/2020, № 79/2021, № 124/2021 видані Президентом України з перевищенням його конституційних повноважень, суперечать конституційним засадам організації державної влади в Україні та конституційним принципам діяльності Конституційного Суду України, а також посягають на конституційно-правовий статус судді Конституційного Суду України.

Указане дає підстави для висновку про невідповідність Указів № 607/2020, № 79/2021, № 124/2021 статті 1, частині другій статті 6, частині другій статті 19, частинам першій, третій статті 106, частині другій статті 147, частинам першій, другій статті 149, статті 149-1 Конституції України.

4. Одним із найважливіших, засадничих принципів правової держави Конституція України визначає принцип верховенства права.

Так, частини перша, друга статті 8 Основного Закону України передбачають, що в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Конституційний Суд України сформулював визначення терміну «верховенство права» в абзаці другому підпункту 4.1 пункту 4 мотивувальної частини свого Рішення від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 у справі № 1-33/2004 (*Офіційний вісник України, 2004 р., № 45, стор. 41, ст. 2975, код акта 30642/2004*): «Верховенство права – це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо».

У Рішенні від 23 грудня 1997 року № 7-зп у справі № 01/34-97 (*Офіційний вісник України, 1998 р., № 1, стор. 151, стаття 23, код акта 4600/1998*) Конституційний Суд України зазначив, що верховенство конституційних норм поширюється на всі сфери державної діяльності, в тому числі і на законотворчий процес; Верховна Рада України, приймаючи закони, не має права допускати невідповідностей щодо будь-яких положень, прямо закріплених в Конституції України; перерозподіл конституційної компетенції через прийняття закону є можливим тільки шляхом внесення змін до Конституції України (абзац четвертий пункту 1, абзац двадцять другий пункту 3 мотивувальної частини).

Наведене правове обґрунтування стосовно невідповідності Указів № 607/2020, № 79/2021, № 124/2021 нормам Конституції України надає підстави стверджувати про невідповідність зазначених актів Президента України також вимогам частин першої, другої статті 8 Основного Закону України.

Враховуючи те, що Конституція України має найвищу юридичну силу, а закони та інші нормативно-правові акти повинні їй відповідати, зважаючи на необхідність утвердження конституційного правопорядку та забезпечення балансу влад в державі, на підставі статей 8, 147, 150, 152 Конституції України, керуючись статтями 7, 8, 50, 51, 52 Закону України «Про Конституційний Суд України»,

### ПРОСИМО:

1. Відкрити конституційне провадження за конституційним поданням 49 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указів Президента України від 29 грудня 2020 року

№ 607/2020, від 26 лютого 2021 року № 79/2021 та від 27 березня 2021 року № 124/2021.

2. Визнати таким, що не відповідають статті 1, частині другій статті 6, частинам першій, другій статті 8, частині другій статті 19, частинам першій, третій статті 106, частині другій статті 147, частинам першій, другій статті 149, статті 149-1 Конституції України, Указів Президента України:

від 29 грудня 2020 року № 607/2020 «Про відсторонення від посади судді Конституційного Суду України»;

від 26 лютого 2021 року № 79/2021 «Про відсторонення від посади судді Конституційного Суду України»;

від 27 березня 2021 року № 124/2021 «Про деякі питання забезпечення національної безпеки України».

3. Залучити до участі у цьому конституційному провадженні за дорученням народних депутатів України уповноваженого представника суб'єкта права на конституційне подання народного депутата України Власенка Сергія Володимировича.

4. У зв'язку із тим, що на сьогодні існує гостра загроза дестабілізації роботи Конституційного Суду України, просимо згідно зі статтею 75 Закону України «Про Конституційний Суд України» визнати конституційне провадження за вказаним конституційним поданням невідкладним.

5. У зв'язку із суспільною значущістю питання, просимо відповідно до статті 64 Закону України «Про Конституційний Суд України» справу за вказаним конституційним поданням розглядати у порядку усного провадження.

#### **ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ ТА МАТЕРІАЛІВ, ЩО ДОДАЮТЬСЯ:**

1) додаток до конституційного подання щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указів Президента України від 29 грудня 2020 року № 607/2020, від 26 лютого 2021 року № 79/2021 та від 27 березня 2021 року № 124/2021 з підписами 49 народних депутатів України на 3 арк.;

2) витяг з Конституції України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР на 7 арк.;

3) витяг із Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136-VIII на 2 арк.;

4) Указ Президента України від 29 грудня 2020 року № 607/2020 «Про відсторонення від посади судді Конституційного Суду України» на 2 арк.;

5) Указ Президента України від 26 лютого 2021 року № 79/2021 «Про відсторонення від посади судді Конституційного Суду України» на 2 арк.;

6) Указ Президента України від 27 березня 2021 року № 124/2021 «Про деякі питання забезпечення національної безпеки України» на 2 арк.;

7) Указ Президента України від 14 травня 2013 року № 256/2013 «Про призначення О.Тупицького суддею Конституційного Суду України» на 2 арк.;

- 8) Указ Президента України від 17 вересня 2013 року № 513/2013 «Про призначення О. Касмініна суддею Конституційного Суду України» на 2 арк.;
- 9) Терміновий спільний висновок Венеційської комісії та Генерального директорату з прав людини та верховенства права (DGI) Ради Європи щодо законодавчої ситуації навколо антикорупційних механізмів щодо Рішення № 13-р/2020 Конституційного Суду України від 9 грудня 2020 року № 1012/2020 на 19 арк.;
- 10) Рішення Конституційного Суду України від 8 липня 2016 року № 5-рп/2016 у справі № 1-27/2016 на 4 арк.;
- 11) Рішення Конституційного Суду України від 1 квітня 2008 року № 4-рп/2008 в справі № 1-8/2008 на 12 арк.;
- 12) Висновок Конституційного Суду України від 16 грудня 2019 року № 7-в/2019 в справі № 2-249/2019(5581/19) на 9 арк.;
- 13) Рішення Конституційного Суду України від 7 квітня 2004 року № 9-рп/2004 у справі № 1-15/2004 на 6 арк.;
- 14) Рішення Конституційного Суду України від 25 грудня 2003 року № 22-рп/2003 у справі № 1-46/2003 на 4 арк.;
- 15) Рішення Конституційного Суду України від 10 квітня 2003 року № 7-рп/2003 у справі № 1-14/2003 на 7 арк.;
- 16) Рішення Конституційного Суду України від 5 жовтня 2005 року № 7-рп/2005 у справі № 1-15/2005 на 10 арк.;
- 17) Рішення Конституційного Суду України від 2 грудня 2019 року № 11-р/2019 у справі № 1-182/2019(4165/19) на 6 арк.;
- 18) Рішення Конституційного Суду України від 23 червня 1997 року № 2-зп у справі № 3/35-313 на 4 арк.;
- 19) Рішення Конституційного Суду України від 16 квітня 2009 року № 7-рп/2009 у справі № 1-9/2009 на 5 арк.;
- 20) Рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 у справі № 1-33/2004 на 13 арк.;
- 21) Рішення Конституційного Суду України від 23 грудня 1997 року № 7-зп у справі № 01/34-97 на 12 арк.;
- 22) Рішення Верховного Суду від 19 грудня 2019 року в справі № П/9901/286/19 на 5 арк.;
- 23) Постанова Верховного Суду України від 15 червня 2010 року в справі № 5/573 (2а-13995/08) на 2 арк.;
- 24) Ухвала Вищого адміністративного суду України від 27 січня 2010 року на 3 арк.;
- 25) Постанова Київського апеляційного адміністративного суду від 24 червня 2009 року в справі № 5/573 (2а-13995/08) на 6 арк.;
- 26) Постанова Окружного адміністративного суду м. Києва від 24 лютого 2009 року в справі № 5/573 на 6 арк.;

27) роздруківка сайту інтернет-видання «Укрінформ» з висловлюваннями Представника Президента України в Конституційному Суді України Ф. Веніславського на 1 арк.

**ДОДАТОК ДО КОНСТИТУЦІЙНОГО ПОДАННЯ**  
**щодо відповідності Конституції України (конституційності)**  
**Указів Президента України від 29 грудня 2020 року № 607/2020,**  
**від 26 лютого 2021 року № 79/2021 та від 27 березня 2021 року № 124/2021**

№ п/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Номер посвідчення	Підпис
1.	Тимошенко Мліє Володимир	162	
2.	Власенко Сергій Володимир	170	
3.	Гемшар Андрій Левханович	169	
4.	Курисень Іван Григорій	167	
5.	Круцько Іван Василь	173	
6.	Євтушок Сергій Микола	436	
7.	Ладунська Вікторівна	174	
8.	Майдик Микола Леонідович	233	
9.	Димидчук М.М.	176	
10.	Кучеренко Олександр Іванович	179	
11.	Намківченко Валентин Олександрович	164	
12.	Івченко Федир Євгенов	214 185	
13.	Шкряк Антон Іванович	183	
14.	Кобалько Владислав Вікторович	184	
15.	Бондарев Костянтин Анатолійович	175	
16.	Волонизь Михайло Іванович	181	
17.	Ніколаєнко Андрій Іванович	180	

17 (сімнадцять) підписів

**Продовження додатку до конституційного подання  
щодо відповідності Конституції України (конституційності)  
Указів Президента України від 29 грудня 2020 року № 607/2020,  
від 26 лютого 2021 року № 79/2021 та від 27 березня 2021 року № 124/2021**

№ п/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Номер посвідчення	Підпис
18.	Гаруца С. О.	163	
19.	Колесніченко С. В.	166	
20.	Кожельяков А. А.	<del>188</del>	
21.	Герасимов А. В.	196	
22.	Талченко Р. М.	203	
23.	Терещук Т. В.	188	
24.	Гриз Т. В.	198	
25.	Торчаков О. О.	338	
26.	Шенетер-Шенетер І. О.	195	
27.	Ложанина Н. Т.	199	
28.	Саврасов М. В.	207	
29.	Климишин М. А.	317	
30.	Зікевич І. В.	192	
31.	Семлюк О. М.	194	
32.	Гриб В. І.	202	
33.	Лисовцев С. О.	205	
34.	Клецький Р. П.	206	

17 (сімнадцять) підписів

**Продовження додатку до конституційного подання  
щодо відповідності Конституції України (конституційності)  
Указів Президента України від 29 грудня 2020 року № 607/2020,  
від 26 лютого 2021 року № 79/2021 та від 27 березня 2021 року № 124/2021**

№ п/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Номер посвідчення	Підпис
35.	Монча Марія Миколаївна	208	
36.	Бондар Михайло Леонідович	320	
37.	Величко Ірина Романівна	204	
38.	Кудів Степан Іванович	197	
39.	Григор Ахтем	193	
40.	Сюмар Вікторія	201	
41.	Ферма Софія Романівна	190	
42.	Вітрович Володимир Михайлович	431	
43.	Джемілев Д.	991	
44.	Загородний М.В.	189	
45.	Понукеевський А.	326	
46.	Гуділь В.О.	171	
47.	Содакєв С.В.	165	
48.	Абдумін О.Р.	172	
49.	Великов В.Ф.	177	
50.	Всього 49 (сорок дев'ять) підписів народних депутатів України.		
51.			

Головний Управління  
кадрів Апарату  
Верховної Ради України

В. Валасишук  
07.04.2021р.